

Konuşma Dilinden Yazı Diline: Abecesel Çeviri - Yazı Tasarımı

From Spoken Language to Written Language: A Design for Orthographic Transcription

Evren ALPASLAN*

Özet

Abecesel çeviri - yazı yöntemi sözlü dili yazılı dile dönüştürürken kullanılan, alışıldık alfabetik yazı sisteminin konuşma dilinin özelliklerini yansıtan belirli etiketlerle zenginleştirilmesi sonucu ortaya çıkan, çeviri - yazı yöntemlerinin genel adıdır. Bu ifadeden de anlaşılacağı gibi pek çok farklı abecesel çeviri - yazı yöntemi vardır. Bu makale, geleneksel çeviri - yazı yöntemlerine durum bağlamı bilgisinin ne şekilde eklenebileceğini tartışacak daha sonra da anlam kayıplarını en aza indirmeyi amaçlayan yeni bir çeviri-yazı tasarımı önerecektir.

Anahtar Sözcükler: Abecesel çeviri yazı, durum bağlamı, etiketlemeler, konuşma çözümlemesi

Abstract

Orthographic transcription is the general name given to the methods that are emerged from the use of conventional alphabetic writing systems enriched with certain annotations that reflect the features of the spoken language to the written language. As it can be understood from this expression, there are several different methods of a orthographic transcription. This article is going to discuss how to involve context of situation into the traditional orthographic transcription methods and then a new design of orthographic transcription method that aims to minimize the meaning loss is going to be suggested.

Key Words: Orthographic transcription, context of situation, annotations, conversation analysis

Giriş

Bütüncü oluşturmak için dilbilimsel veriye gereksinim vardır. Dilbilimsel veri ise yazılı metinlerle ya da kaydedilmiş konuşmanın çeviri-yazı yöntemi sayesinde yazıya dönüştürülmesiyle elde edilir. Konuşmanın çeviri-yazı yöntemiyle yazıya dönüştürülme-

* Dr., Hacettepe Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, İngiliz Dilbilimi Bölümü, evren@hacettepe.edu.tr

siyle söylemin biçimi değişir, konuşma biçiminden yazı biçimine dönüşür. Oysa konuşma ve yazma, birbirlerinden tamamıyla farklı iki söylem biçimidir. Geleneksel çeviri-yazı yöntemiyle kaydedilen konuşmanın yazıya dönüştürülmesi, bilgi kaybına neden olur. Çünkü konuşma metninin olduğu gibi yazıya dönüştürülmesi, görsel bir olguyu görsel olmayan bir olgu haline dönüştürür; başka bir deyişle, hem göze hem kulağa hitap eden ve birbirini tamamlayan bilginin göze hitap eden kısmını kesip atar ve sadece kulağa hitap eden kısmını bırakır. Bu da metnin anlaşılmasını sağlayan iki öğeden biri olan metin bağlamının korunması, durum bağlamının ise atılması anlamına gelir. Ancak konuşma, çeviri-yazı yöntemiyle birlikte durum bağlamını da içerecek şekilde yeniden düzenlenecek olursa pek çok bilgi okuyucuya aktarılabilir. Bu yeni çeviri-yazı yöntemi, konuşan kişinin özelliklerini, bilhassa çoklu konuşmacı ortamlarında, dinleyen kişinin kim ya da kimler olduğunu, konuşma sırasında konuşma ortamında neler olduğunu, konuşma içinde değişen konuşma konularını, konuşmacıların metin-içi gönderme mi yoksa metin-dışı (dış-dünyaya) gönderme mi yaptıklarını, sözcenin yapısıyla asıl söylenmek istenilenin ne olduğu bilgisini verir.

Çeviri-Yazı Sorunları

Konuşma dili üzerine araştırma yapmayı düşünen kişi ilk iş olarak kaliteli ve habersiz bir kayıt yapmaya çalışır. Kaydın kaliteli olması gerekir, çünkü kaliteli olmazsa neyin söylendiği, kimin tarafından söylendiği anlaşılabilir. Kaydın habersiz olması gerekir, çünkü haberli konuşmada doğallık bozulur. Kayıt bu özelliklere dikkat edilerek yapıldıktan sonra ikinci aşama, sözlü dili belirli bir çeviri-yazı yöntemiyle yazıya dönüştürmedir. Pek çok çeviri-yazı yöntemi vardır; bunların çoğunun ortak özellikleri şöyle sıralanabilir: Satır numarası vermek, konuşmacıyı göstermek için konuşmacıların isimleri yerine geçebilecek bir harf ya da harfler dizisi kullanmak, birden fazla kişi birlikte ve aynı anda konuşuyorsa belirtmek, konuşmacının kendi konuşması içindeki ve diğer konuşmacının sözü almadan önceki duraklamalarını ve sürelerini göstermek, duyulabilir dışa nefes vermeyi/içer nefes almayı, gülerken, ağlayarak, öksürerek, hapsiz olarak ya da nefes nefese konuşmayı ifade etmek, birden fazla konuşmacının olduğu durumlarda aynı anda yapılan konuşmaları göstermek, fısıltıyla ya da bağırarak konuşmaları göstermek, birinin konuşması biter bitmez başlayan konuşmayı belirtmek, kayıta anlaşılmayan yerleri ve kim olduğu belirlenemeyen konuşmacıları göstermek, konuşulan aksanları belirtmek, ünlü uzatmalarını ifade etmek, sözce sonunda yükselen sesin gösterilmesiyle gerçek (işlev bakımından) soruların, sözce içinde inip çıkan sesin gösterilmesiyle sıralamanın/listelemenin ve sözce sonunda alçalan sesin gösterilmesiyle düz cümlelerin belirtilmesi (Wray ve diğerleri, 1998).

Burada akla şu sorular gelebilir: Konuşma yazıya aktarılırken ortaya çıkabilecek eksiklikleri en aza indirmek için çeviri-yazı genişletilebilir mi? Nasıl genişletilebilir?

Çeviri-yazı yöntemleriyle durum bilgisini kaynaştırırsak çeviri-yazı anlam kayıplarını en aza indirecek şekilde genişletilmiş ve zenginleştirilmiş olur mu? Kaynaştırma ne şekilde yapılmalı? Bunun için önce durum bağlamının bileşenlerini saptayacak sonra da bu öğelerden hangilerinin çeviri-yazı dışında, hangilerinin çeviri-yazı içinde kullanılabilmesine karar vereceğiz. O halde, öncelikle durum bağlamının bileşenlerinin neler olduğunu ve bunların çeviri-yazıya olası katkılarını belirlemek gerekir.

Durum Bağlamının Bileşenleri, Çeviri-Yazıya Katkıları ve Bu Bilginin Nerede Verilebileceği

Durum bağlamı, antropolog Bronislaw Malinowski'den kaynaklanan Firth dilbilim kuramı içinde kullanılan özel bir terimdir. Bu kuramda anlam, dış dünyanın özellikleriyle ve ses düzeni, dilbilgisi, anlambilim gibi dilbilimsel çözümlemenin farklı seviyeleriyle ilişkili çok yönlü bir olgudur. Durum bağlamı, sözcenin bu seviyelerde çözümlenebilmesi için gerekli tüm dış dünya ile bağlantılı özelliklere işaret eder (Crystal, 1997). Dış dünya ile bağlantılı özellikler konuşmanın ne zaman, nerede geçtiği, konuşmaya katılanların kimler olduğu, katılımcıların konuşma ortamından önce birbirlerini tanıyıp tanımadıkları ve ne kadar tanıdıkları, hangi konular üzerine konuştukları gibi bilgileri içerir. Richards ve Schmidt'e (2002, s. 117) göre durum bağlamı, herhangi bir sözcüğün, sözcenin ya da metnin görüldüğü bağlamdır. Sözcelerin anlamlarını sadece sözlük anlamları değil aynı zamanda da içinde buldukları durum bağlamı belirler. Bu nedenle durum bağlamı konuşma çözümlemesinde önemli bir yer tutar. Durum bağlamının bileşenlerinin neler olduğu ile ilgili pek çok görüş vardır; bunlardan en kapsamlısı Brown ve Fraser (1979)'a aittir.

Brown ve Fraser'a (1979) göre durum bağlamı şu şekilde incelenebilir:

1. Görünüm

a. Çevre

- i. Kulak Misafirleri: Konuşma yapılırken konuşma ortamında doğrudan bulunmayan ancak konuşmaları duyacak şekilde etrafta bulunan kişiler
- ii. Yer: Konuşmanın geçtiği yer
- iii. Zaman: Konuşmanın başlangıç/bitiş saat aralıkları (saat aralıkları 24'lük sisteme göre ve dakikaları da gösterecek şekilde verilir) ve tarihi (gün/ay/yıl)

Bu bölümdeki bilgilerin çeviri-yazı dışında verilmesi daha uygun olacaktır.

b. Amaç

i. Etkinlik türü

1. Katılımcıları konuşma yapmak için bir araya getiren temel neden: Konuşmacılar belirli bir amaç için mi bir

araya geldiler? Bu amaç neydi? Yoksa konuşmacılar sadece iletişim amaçlı olarak, nedensiz mi bir araya geldiler? Yani konuşmacıları bir araya getiren belirli bir amaç yok muydu?

Bu bölümdeki bilgilerin de çeviri-yazı dışında verilmesi uygundur.

2. Konuşma sırasında ön plana çıkan toplumsal roller:
Yaşam içinde herkesin birden fazla toplumsal rolü vardır. Örneğin aynı kişi öğretmen, eş, baba/anne, kardeş, çocuk, arkadaş, meslektaş, rollerini üstlenebilir. Acaba konuşma sırasında kişinin hangi rolü ya da rolleri ön plana çıktı?

Toplumsal roller değişkendir. Kişinin sahip olduğu toplumsal rollerden bazıları konuştuğu kişilere bağlı olarak ön plana çıkar. Örneğin kardeşimizle konuşurken kardeş rolümüz, arkadaşımızla konuşurken arkadaş rolümüz, eşimizle konuşurken eş rolümüz, çocuğumuzla konuşurken baba veya anne rolümüz, annemizle veya babamızla konuşurken çocuk rolümüz ön plana çıkar; demek ki kişinin toplumsal rolü değişkendir. Bu nedenle bu bilginin çeviri-yazı içinde başladığı, bittiği ve değiştiği her noktada verilmesi daha doğru olacaktır.

- i. Konu

1. Konuşma sırasında değişen konular(ana ve alt-konular):
Herhangi bir konuşma sırasında, çoğunlukla birden fazla konuya değinilir. Acaba bir konuşma boyunca ana konu çerçevesinde ya da dışında kaç değişik konu konuşuldu ve bunlar nelerdi?

Belirli bir ana konu çerçevesinde konuşurken bile bu ana konunun içine ilgili ya da ilgisiz pek çok alt konu girebilir. Örneğin bir arkadaşımıza ailemizdeki bireylerin sağlık durumlarını anlatırken, arkadaşımızın gözü kazağımıza takılabilir ve kazağımızı nereden aldığımızı sorabilir ya da o anda cep telefonumuz çalabilir ve konu cep telefonundan arayan kişi ve söyledikleri çerçevesinde değişebilir. Ana konu ve alt konular değişken olduğundan çeviri-yazı içinde ana ve alt konuların başlangıç ve bitişlerinin verilmesi daha uygun olacaktır.

2. Katılımcılar

- a. Bireyler

- i. Bireyin iç özellikleri

1. Sabit özellikler (kişilik, ilgi alanları, fiziksel özellikleri):
Her bireyin sabit kişilik özellikleri, ilgi alanları ve

fiziksel özellikleri vardır ve bunlar konuşmanın yorumlanması aşamasında önemlidir.

2. Değişken özellikler (ruh halleri, duyguları, davranış tarzı): Her bireyin değişken ruh halleri, duyguları ve davranış tarzları vardır; bunları bilmek konuşmacının sözcelerini yorumlamada yararlı olabilir.

ii. Bireyin toplum içindeki özellikleri [ekonomik sınıf(alt, orta, üst), etnik grup (beyaz ırk, siyah ırk, sarı ırk...), cinsiyet, yaş]: Bireylerin ekonomik ve toplumsal özelliklerini bilmek konuşmanın yorumlanması sırasında önemli olabilir.

b. Bireylerarası ilişkiler

- i. Kişilerarası etkileşim: Her katılımcının tek tek diğer katılımcılar hakkında ne kadar bilgi sahibi olduğu, onlara kendini ne kadar yakın hissettiği, konuşmanın yorumlanması sırasında önemli olabilir.
- ii. Rol ve kategori ilişkileri: Çoklu konuşma ortamlarında bazı katılımcıların diğer katılımcılar üzerinde sosyal güç, sosyal statü, grup içindeki ikna gücü, gibi çeşitli nedenlerle üstünlük kurduğu görülebilir. Bu bilgi konuşmanın yorumlanmasında önemli olabilir.

Bu gruptaki öğelerin konuşmaya katılan kişilerle ayrı ayrı görüşülerek bilgi toplanmasını takiben çeviri-yazı dışında verilmesi daha uygun olacaktır.

Özetle, burada verilen durum bağlamı bileşenleri, konuşma sırasında söylenenlerin anlamını değiştirebileceği için, sözlü dili yazılı dile dönüştürürken dikkate alınması gereken ve değişken olduğu durumlarda abecesel çeviri-yazı içinde, değişken olmadığı durumlarda ise çeviri-yazı dışında verilmesi gereken öğelerdir.

Amaç ve Yöntem

Amaç

Burada geleneksel çeviri-yazı yöntemlerine durum bağlamı bilgisini ekleyerek çeviri yazı yöntemlerinin ortadan kaldıramadığı anlam kayıplarını en aza indirmeye çalışacağız. Başka bir ifadeyle, durum bağlamı bilgisi ile zenginleştirilmiş bir çeviri-yazı tasarımı yapacağız.

Yöntem

Burada yöntemimiz Wray ve diğerleri (1998) içinde verilen çeviri-yazı yöntemini temel olarak almak, Brown ve Fraser'ın (1979) değindiği durum bağlamı bileşenleri ile

kaynaştırmak ve bu kaynaştırmayı yaparken de *Pragmatic Annotations for Spoken Language: A Corpus Based Approach (Konuşma Dili için Edimbilimsel Etiketleme: Bütüncü Tabanlı Yaklaşım Örneği)* başlıklı çalışmamız (Alpaslan, 2002) içinde önerdiğimiz edimbilimsel etiketleme biçiminden yararlanmak olacaktır. Bu çalışma içinde önerilen biçim temel olarak bütüncü etiketleme için tasarlanmış bir biçimdir. İşte bu nedenle burada verilen yöntemin olduğu gibi kullanılması değil, değiştirildikten sonra kullanılması benimsenecektir. Tasarım, çeviri-yazı dışı bilgi ve çeviri-yazı içi bilgi olmak üzere iki ana bölüm içerecektir. Çeviri-yazı dışı bilgi konuşma içinde değişken olmayan bilgiyi içerecek, çeviri-yazı içi bilgi ise konuşma içinde değişken bilgiyi içerecektir. Ancak her ikisinin de ortak yönü, konuşma çözümlemesinde önem taşıyan bilgi içermeleri olacaktır.

Çözümleme

Abecesel Çeviri-Yazı Tasarımı

Çeviri-yazı İçi Bilgi

Doğal bir ortamda konuşmayı kaliteli bir biçimde kaydettikten sonra kaydınızı dinleyin ve aşağıdaki yöntemi kullanarak yazıya dökün.

1. Her satıra satır numarası verin.
2. Sol kenarda konuşmacının kim olduğunu belirtin.
  - 2.1. Konuşmacının isminin baş harfi gibi bir kısaltma kullanın (Her konuşmacının farklı bir baş harfe ya da kısaltmaya sahip olmasına özen gösterin). Konuşmacıların kimliğini saklamak istiyorsanız A, B, C gibi harfler kullanın, ancak metin içinde bu isimler geçiyorsa onları da bu harflerle değiştirmeyi unutmayın.
Örnek: Konuşma katılımcıları ‘Ozan’, ‘Orhan’ ve ‘Ali’ ise hem ‘Ozan’ hem de ‘Orhan’ için ‘O’ etiketini kullanmak karışıklığa neden olabilir. Bu nedenle Ozan için ‘Oz’, Orhan için ‘Or’ ve Ali için ‘A’ konuşmacı etiketlerini ya da karışıklığa neden olmayacak şekilde benzerlerini kullanmak, doğru bir yaklaşım olacaktır.
  - 2.2. Konuşmacının birden fazla konuşma satırı varsa sadece birinci satırda konuşmacı etiketini kullanmak yeterlidir.
Örnek: Ozan birden fazla satırda konuşmasına devam etmektedir:
Oz: Bugün İrem’i gördüm. Uzun bir süre konuştuk. Tekrar çocukluk günlerimizi hatırladık. Aslında yıllar sonra birbirimizi tanımamız bile şaşırtıcıydı.
  - 2.3. Birden fazla kişi hep birlikte konuşuyorsa, her biri için farklı bir satır kullanmalısınız. Ancak eğer konuşmacılar koro halinde aynı sözleri söylüyorlarsa,

konuşmacı etiketlerini aynı satırda ve virgüllerle birbirlerinden ayrılmış şekilde kullanabilirsiniz.

Örnek: Oz, Or, A: (şarkı söyler gibi) İyi ki doğdu:n İrem...

3. Ölçülemeyecek kadar kısa bir duraksamayı parantez içinde nokta ile gösterin:

Örnek: Oz: Bilmem (.) belki gelirim.

- 3.1. Ölçülebilir uzunluktaki duraksamalar saniye ve saniyenin onda biri cinsinden gösterilir. Duraksama süresini parantez içinde gösterin.

Örnek: saniyenin onda yedisi (0.7)

bir saniye ve saniyenin onda üçü (1.3)

- 3.2. Duraksama süresini hesaplayamıyorsanız ve duraksama aynı konuşmacının konuşması içindeyse iç içe iki parantez içinde ‘duraksama’ sözcüğünü yazın.

- 3.2. Örnek: Oz: Bilmem ((duraksama)) belki gelirim.

- 3.3. Duraksama süresini hesaplayamıyorsanız ve duraksama farklı iki ayrı konuşmacının konuşması içindeyse iç içe iki parantez içinde ‘durma’ sözcüğünü yazın.

Örnek: A: Yarın sinemaya gidelim mi?

((durma))

Oz: Yarın annemlerle alışverişe gideceğiz.

4. Başın ‘Hayır’ anlamında sessizce sallanması için iç içe iki parantez içinde ‘başla hayır’ sözcüklerini, başın ‘Evet’ anlamında sessizce sallanması için ise iç içe iki parantez içinde ‘başla evet’ sözcüklerini yazın. İşaret etme, gülümseme, gülme, kahkahalarla gülme ve benzeri vücut dili ifadeleri için de iç içe iki parantez içinde durumu açıklayan bilgiyi yazın.

Örnek: A: Yarın sinemaya gidelim mi?

Oz: ((başla evet))

A.: ((gülümser)) Haydi, hangisine gideceğimize karar verelim.

5. Duyulabilir nefes alma ya da nefes vermeyi aşağıdaki gibi gösterin:

- 5.1. Nefes verme ‘hhh-’ ile gösterilir.

Örnek: Oz: hhh- çok yoruldum.

- 5.2. Nefes alma ‘.hhh’ ile gösterilir.

Örnek: A: Olmadı .hhh bir daha (.) deneyelim.

- 5.3. Ağlayarak, gülerek, koşarken konuşmak nefes nefese konuşma etkisi yaratır. Bunu göstermek için tek parantez içinde ‘hhh’ etiketini kullanın.

Örnek: A: Kadının kocası dolabın kapağını açınca adamla karşılaşır. Adam kadının kocasına der ki ((gülerek)) inanmayacaksınız ama (hhh) aslında burada (hhh) otobüs bekliyorum (hhh)

6.

- 6.1. İki kişi aynı anda konuşmaya başlarsa her birinin konuşmasını ayrı ayrı satırlarda verin. Ayrıca her satır içindeki çeviri-yazının başında da iç içe iki köşeli açma parantezi kullanın. Birlikte konuşmanın bittiği noktada iç içe iki kapatma parantezi kullanın.

Örnek: Oz: [[Sinemaya ne dersin?]]

A: [[Sinemaya gidelim mi?]] ((gülümseyerek)) Kalp kalbe

karşıymış

ikimiz de aynı şeyi düşünmüştük.

- 6.2. Bir kişi konuşmasını sürdürürken diğer kişi konuşmaya başlarsa, aynı anda yapılan konuşma bölümünde, konuşmasını sürdüren kişinin ve ikinci kişinin konuşmasını başlangıç ve bitiş yerlerinden alt alta hizalayarak her birini köşeli açma parantezle başlatın ve köşeli kapama paranteziyle kapatın.

Örnek: Oz: O halde seni çok bekletmedim [sanırım]

Or: [hayır]

- 6.3. Bir kişi konuşmasını sürdürürken daha önce dinleyici durumunda bulunan kişiler, eş zamanlı değil ardışık olarak, konuşan kişinin konuşmasının arasına girerse ve bu arada konuşan kişi duraksamadan konuşmasına devam ediyorsa, konuşmasını sürdüren kişinin ve onun konuşmasının arasına giren her kişinin konuşmalarını başlangıç ve bitiş yerlerinden eş zamanlı yapılan bölümlere dikkat ederek birbirlerine göre alt alta hizalayarak her birini köşeli açma parantezlerle başlatın ve köşeli kapama parantezlerle bitirin.

Örnek: Oz : Arkadaşlar, çay kahve [ne istersiniz?]Kola, [Gazoz da isteyebilir]siniz.

Or : [kahve lütfen]

A : [Bana da kola lütfen]

7.

- 7.1. Bir kişi konuşmasını bitirir bitirmez diğer kişi hiç durmadan konuşmaya başlıyorsa bunu ilk konuşan kişinin konuşmasının sonuna ve ondan sonra konuşmaya başlayan kişinin konuşmasının başına eşittir işareti koyarak belirtin.

Örnek: Oz : Pazar günü sinemaya gitmeye ne dersin?=
A : =Hafta sonu kursum var.

- 7.2. Bir kişi konuşmasını bitirir bitirmez diğer kişiler durmadan konuşmaya başlıyorsa, ilk konuşan kişinin konuşmasının sonuna ve ondan sonra konuşmaya başlayan kişilerin konuşmalarının başına eşittir işareti koyarak belirtin.

Örnek: Oz : Pazar günü sinemaya gitmeye ne dersiniz?=
A :=[[Hafta sonu kursum var.]]
Or :=[[Takımla basket çalışmamız var.]]

- 7.3. Konuşmacı kendi konuşması içinde bir konudan bahsederken aniden diğer konuya geçiyorsa ya da konuşmacının konuşması birden fazla satırda devam ediyorsa ve eş zamanlı söylenenlerden dolayı aynı konuşmacının söyledikleri alt alta yazılamıyorsa ilk konuşmacının konuşmasına duraksamadan devam ettiğini göstermek için de eşittir işareti koyun.

Örnek: Oz: Demek o güzel iş teklifini reddettin = sahi niye reddedin?

- 7.4. Belirli bir konuşmacının söyledikleri çeviri-yazıya dönüştürülürken, kâğıt üzerinde satır sonuna gelindiye ve aynı konuşmacının konuşması devam ediyorsa, eş zamanlı olarak da başkaları bir şeyler söylediyse, bu konuşmacının söyledikleri alt alta yazılamaz. Bu durumda konuşmacının konuşmasına duraksamadan devam ettiğini göstermek için, konuşmasının kesildiği satır sonuna ve konuşmasının devamının olduğu satır başına, eşittir işareti konur.

Örnek: Oz : Arkadaşlar çay kahve [ne istersiniz?]Kola, [Gazoz da isteyebilir]siniz.=

Or : [kahve lütfen]

A : [Bana da kola lütfen]

Oz : = Evet isteyebilirsiniz dedim (.) ama (.) ben de getireceğim (.) demedim. ((gülümser)) Şimdi buyrun mutfağa (.) istediklerinizi önce hazırlayın (.) sonra da afiyetle için.

8. Kaydettiğiniz konuşmanın bir bölümünde, konuşmacı mırıldandığı, aynı anda başka konuşanlar olduğu ya da ses kayıt cihazı konuşan kişinin uzağında kaldığı için, kasetin o bölümünü defalarca dinlemenize, başkalarına dinletmenize rağmen bir türlü söylenenlerin ne olduğunu anlayamıyor hatta tahmin bile edemiyorsanız, önce anlaşılmayan bölümü azaltmak için elinizden geleni yapın sonra iç içe iki parantez içinde ‘anlaşılmıyor’ ifadesini yazarak o bölümde bir konuşma olduğunu ama anlayamadığınızı belirtin. Ölçebiliyorsanız, anlaşılmayan bölümün süresini ‘anlaşılmıyor’ ifadesinden sonra iki nokta üst üste koyup saniye ve saniyenin onda biri cinsinden yazın.

Örnek: Oz: Anaokulu günlerimizi hatırlıyor musunuz? Ben hayal meyal hatırlıyorum. O zamanlar annemle babamın akşam beni almaya gelmeyeceklerini düşünmek, en büyük kâbusumdu. Oysa onlar beni almaya bir gün bile gecikmemişlerdi.

Ali: Ben senden biraz daha büyük olduğum için sanırım daha iyi hatırlıyorum.
Hele ((anlaşılmıyor: 2.3)) hiç unutmuyorum.

- 8.1. Söylenenlerin ne olduğunu anlayabiliyor ama kimin söylediğini anlayamıyorsanız, bunu belirtmek için konuşmacının kim olduğu etiketini yerleştirdiğiniz sol boşluğa bir parantez açın, bir boşluk verin ve parantezi kapatın. Konuşanın kim olduğunu biliyor ama ismini bilmiyorsanız sol boşluğa parantez içinde soru işareti yazın.

Örnek: ( ): Yok ca:nı:m

Örnek: (?): Yok ca:nı:m

- 8.2. Söylenenleri net olarak anlayamıyor ancak tahmin edebiliyorsanız, tahmininizi tek parantez içine yazın. Tek parantezli ifade, konuşmayı çeviri-yazıya döken kişinin o kısımda yazdıklarını tam olarak duyduğundan emin olamadığını gösterecektir.

Örnek: Oz: (Nasılsın?) İyi misin? Uzun süredir görüşmemiştik.

- 8.3. Kulağınıza bazı sesler geliyor ancak bu seslerin anlamlı hangi sözcüklere karşılık geldiğini belirleyemiyorsanız tek parantez içine kulağınıza gelen sesleri yazın.

Örnek: Ali: Ozan senin halan (dutor) muydu?

9. Bir sözcüğün ölçünlü dile uymayan sesletimini belirtmek için:

- 9.1. Sözcüğü duyduğunuz sesletimiyle yazıp iç içe iki parantez içinde o sesletimin kullanıldığı yöre adını yazın.

Örnek: (?): Gardaş bahar mısın? ((doğu şivesi))

- 9.2. Sözcüğün hangi bölgede bu şekilde seslendirildiğini bilmiyorsanız, ne duyarsanız onu yazın.

Örnek: (?): Gardaş bahar mısın?

10. Herhangi bir sözcüğün uzatılarak seslendirildiğini belirtmek için, uzatılan sestem hemen sonra bir ya da daha fazla üst üste iki nokta kullanın. Arka arkaya ne kadar çok üst üste iki nokta kullanırsanız sesin o kadar çok uzatıldığı anlaşılacaktır.

Örnek: Oz: He:::::y bakın kim geliyo::r.

11. Konuşmacılar konuşmalarını etkileyecek şekilde öksürtüyor ya da hapşırıyorsa iç içe iki parantez içinde 'öksürerek' ya da 'hapşırarak' yazın.

Örnek: Oz: Sonra d- ((öksürerek)) da dedi k- ((öksürerek)) ki =kusura bakma-
((öksürerek)) yın öksürmekten ((öksürerek)) doğru dürüst
konuşamıyorum.

12. Abecesel çeviri-yazı yönteminde noktalama işaretleri dilbilgisi kurallarına göre değil, konuşma içinde söylenenlerin titreleme yapılarına göre kullanılır. Örneğin

soru işareti, yükselen titremlemeyi gösterir. Soru işareti kullanmak için o cümle yapısının soru cümlesi yapısı olması ya da cümlenin sonu olması gerekmez. Yükselen titremleme içermeyen soruların sonuna soru işareti konmaz.

Örnek: Oz: Pencereyi açar mısın.

(Orhan yerinden kalkar ve pencereyi açar)

Örnek: Oz: Çay?

Ali: Evet içebilirim (.) ancak çok demli olmasın lütfen.

13. Bazı titremleme yapılarını göstermek için noktalama işaretleri kullanılır. Bu noktalama işaretlerinin ne zaman ve ne şekilde kullanılacağı aşağıdaki şekilde belirlenmiştir; belirlenen durumların dışında kullanılmamalıdır.

13.1. Alçalan titrem, nokta ile belirtilir. Çok belirgin titrem alçalışı, başladığı yerden hemen önceye aşağıyı gösteren bir ok koyarak ve alçalmanın sonuna da nokta koyarak belirtilir.

Örnek: Oz: Orada = hiç kimse yoktu.

13.2. Listeleme yaparken ya da tümcecik sonunda devam ederken kullanılan alçalan-yükselen titrem yapısı virgül ile gösterilir.

Örnek: Oz: Pinpon masası için ağım, (.) raketim, (.) topum var.

13.3. Yükselen titrem yapısı, soru işareti ile gösterilir. Zayıf bir yükselmeyi göstermek için soru işaretinin altına nokta değil virgül koyun. Güçlü bir yükselmeyi göstermek için ise yükselmeden hemen önce yukarıyı gösteren bir ok ve yükselmenin sonuna da soru işareti koyun

Örnek: Oz: Peki ↑ İrem ne zaman gelecek?

13.4. Şaşırma, uyarma, korku gösteren titrem, ünlem işareti ile gösterilir.

Örnek: Oz: Dikkat et! Saçına arı konmuş.

14. Yükseklik hareketi, sözcük ve sözcük birlikteliği gösteren tımturak vurgusu (emphatic stress) ile doğrudan ilişkilidir; genellikle etkiyi verebilmek için hece uzatılır. Yükseklik hareketini uzatılan hecenin bazı bölümlerinin altını çizerek belirtmek olasıdır. Burada kural şudur: Altı çizilen birim kendisinden önce ve sonra gelen birimlerden daha yüksek sesle seslendirilir. Yükseklik hareketini veren ünlünün altını çizmek, o ünlünün yüksek sesle seslendirilmiş olduğunu gösterir. Yükseklik hareketini veren ünlüden sonraki bir birimin altını çizmek ise o ünlüyü takip eden birimin daha güçlü seslendirildiğini gösterir.

14.1. Uzatmayı gösteren üst üste iki noktadan hemen önceki harfin altını çizmek, yükseklik azalmasını gösterir. Düşüşün sürdüğünü göstermek için alt çizgiyi geriye doğru yani sözcüğün başına doğru uzatın.

Örnek: Oz: Ulaş değil Kağ:ndı onu yapan.

Ali: Kağ:n mıydı!

- 14.2. Ünlüyü takip eden üst üste iki nokta, yükseklik hareketine işaret eder. Uzatılmış yükseklik etkisi, alt çizgiyi sözcüğün sonuna doğru uzatmakla elde edilir.
Örnek: Oz: Soğuktan koru:::yucu başlık?
- 14.3. Ardışık yükselme alçalma, yükselmenin en fazla olduğu yerin altına çizilmeyle gösterilir. Altı çizili yerin önündeki ve arkasındaki bölüm alçalma içerir.
Örnek: Oz: ((alaycı bir ifadeyle)) Ya evet ge:::rçekten iyiydi.
- 14.4. Ardışık alçalma yükselme, yukarıdakine benzer şekilde gösterilemez. Bu nedenle alçalmayı göstermek için ucu aşağı doğru çizilmiş ok kullanın.
Örnek: Oz: Orada ↓hiçbir şey görmedim.
15. Vurgulu söylenen sözcüğü göstermek için, ilgili sözcüğün altına çizim ve bu etkinin nasıl elde edildiği bilgisini ekleyin.
Örnek: Oz: Büyüyünce polis ((ses tonunu yükselterek)) olacağım derdim.
16. Yüksek sesle konuşmayı göstermek için büyük harfler kullanın. Ses tonunu düşürerek konuşmayı, ilgili bölümün başında ve sonunda karakter üstüne gelen içi boş daire kullanarak gösterin. Fısıltıyla konuşmayı ise iç içe iki parantez içinde 'fısıldar' ifadesini yazarak gösterin.
Örnek: Oz: Hasan ne kadar KIZGIN biri değil mi?
Ali: °Yava::ş konuş şimdi duyacak, duyarsa kızar bize°
- 17.
- 17.1. Konuşan kişinin konuşma hızını artırdığını göstermek için, ilgili kısmı küçük-tür işaretleri arasında gösterin.
Örnek: Oz: Evet makarnayı seviyorsan => gerçekten makarnayı seviyorsan < bizim evde aç kalmazsın.
Ali: Ama ben makarnayı (.) sevmem ki!
- 17.2. Kişi yavaş konuşuyorsa ya sözcükleri uzatıyordur (bu durumda uzatmayı göstermek için arka arkaya üst üste iki nokta kullanın) ya da sözcüklerin arasında duraklıyordur (bu durumda da duraklama etiketlerini kullanın).
Örnek: Oz : Ben doktora gitmek İSTEMİYORUM.
E : °O:::ğlum bak (.) oradaki (.) fotoğrafta:::ki (.) işaret parmağını (.) dudaklarının üzerine götürmüş (.) hemşi:::re ablayı ↑gö:::rdün mü?
Bu (.) ne deme:::k ↑biliyo:::r musun? °
Oz : HAYIR BİLMİYORUM
E : °Burası (.) hasta:::ne (.) burada (.) sessi:::z olun° (.) demek.

18.

18.1. Çeviri-yazının amacı konuşmayla ilgili her şeyi yazmak ya da etiketlemektir. Bunun anlamı dışarıdan gelen ve konuşmacıların üstünde durmadıkları seslerin çeviri-yazıda gösterilmesine gerek olmadığıdır. Ancak herhangi bir dış sese tepki gösteriliyorsa ya da onunla ilgili bir şey söyleniyorsa, o dış sesin ne olduğu yazılmalıdır; tereddüt etmeniz bile yazmanız için yeterli bir sebeptir. Bunu da diğer durum bilgilerinde olduğu gibi iç içe iki parantezle gösterin. Dış sesin konuşma içindeki hem başlangıç hem de bitiş noktalarını belirtin.

Örnek: ((telefon çalar))

G: O::ZA:::N (.) TELEFONU AÇAR MISI:::N!

((telefonun sesi kesilir))

Oz: YETİŞEME::Dİ:::M↓ KAPANDI.

18.2. Alkıpta yükselen sesi göstermek için büyük X'ler, azalan sesi göstermek için de küçük x'ler kullanılır.

Örnek: Seyirciler: xxXXXXXXXXXXXXXXXXxx

19. Burada verilen çeviri-yazı yöntemini kullanarak herhangi bir konuşmayı yazıya dönüştürürken bir sorun çıkarsa ve buradaki uygulama önerisi içinde çözümü bulamazsanız, diğer etiketlerle karışmayacak bir etiket tasarlayın ve kullanın. Sonra da kullanılan etiketlerin açıklandığı bölüm içerisine bu tasarladığınız etiketin ne tür bir bilgi taşıdığını yazın.

20. Konuşma sırasında konuşmacıların başlayan rollerini bir sayıcıyla beraber ((rol_00: değer)) ifadesi ile başladığı noktada gösterin. Burada “değer” konuşma anında ortaya çıkan toplumsal rolü göstermektedir. (“değer” için olası seçeneklerden bazıları: öğretmen, eş, baba/anne, kardeş, çocuk, arkadaş, meslektaş,...) Sayıcı her konuşmacı için ayrı ayrı çalıştırılır. Böylece her konuşmacının bir konuşma içinde kaç değişik rol üstlendiğini görebiliriz. Konuşma sırasında konuşmacıların biten rollerini ((\rol_00: değer)) ifadesiyle, bittiği noktada gösterin. Kişinin konuşması belirli bir rol ön plandayken bittiğinde, rol bitiş ifadesini kullanın. Konuşma bittiğinde açık rol kalmamalıdır.

Örnek: Oz: ((rol_01: çocuk)) Baba bana sürpriz aldın mı? ((/rol_01: çocuk))

E: ((rol01: baba)) Evet (.) al bakalım ((Oz'a bir paket uzatır)). ((rol: baba)) ((rol2: eş)) ((G'ya doğru döner)) Bugün çok yoruldu mu?

G: ((rol_01: eş)) Dünkü kadar değil.

E: Neyse yarın da ben seni dinlendiririm ((rol2: eş))

G: ((gülümseyerek)) Hadi bakalım ((/rol_01: eş))

Buradaki örnekte E'nin 2, Oz ve G'nin ise 1 rolünün ön plana çıktığını sayıcılarına bakarak kolayca görebiliriz.

21. Konuşma sırasında başlayan ana ve yan konuları konuşma sırasında başladığı noktada ve bir sayıcı kullanarak ((ana konu_00: değer)) şeklinde ya da yan konu varsa ((ana konu_00: değer; yan konu_00: değer)) ifadesiyle gösterin. Burada “değer” kısaca ifade edilen ana konuyu göstermektedir. Konuşma sırasında ana konu aynı kalıyor yan konu değişiyorsa ikinci kullanımdan başlayarak ((ana konu_00; yan konu_00: değer)) şeklinde gösterin. Biten ana ve yan konuları da konuşma sırasında bittiği noktada ((/ana konu_00: değer)) şeklinde, yan konu da varsa ; ((/ana konu_00; /yan konu_00)) ifadesi ile gösterin.

Örnek: B: ((ana konu_01: uzun süre görüşmemek)) Merhaba (.) uzun süredir görüşmedik.
E: ((ana konu_01: uzun süredir görüşmemek; yan konu_01: görüşmeme nedenleri)) Çalışıyordum (.) sonunda makalemi bitirdim bundan sonra daha sık görüşebiliriz.((/ana konu_01))
B: ((ana konu_02: görüşmek; yan konu_01: Praktiker'e gitmek)) Neyse, Praktiker'e gidiyorum (.) sen de gelmek ister misin?
E: Olur. ((\yan konu_01)) ((ana konu_02; yan konu_02: Randevulaşmak)) Saat kaçta gelirsin?
B: Saat 3'te orada olurum. Gelince cebini bir kez çaldırırım.
E: Tamam ((\yan konu_02)) ((ana konu_02; yan konu_03: Başka bir arkadaşı daha çağırarak)) Ç'ı da arayayım mı?
B: İyi olur (.) gelirse onu da görürüz. ((ana konu_02; /yan konu_03)) ((/ana konu_02)) ((ana konu_03: konuşma kapanışı)) Görüşmek üzere.
E: Tamam ((/ana konu_03))

Bu türden bir etiketleme söylem çözümlemesinde ana konu ve ona bağlı yan konuların incelenmesinde ve ana ya da yan konu değişimlerinin nedenlerinin incelenmesinde kullanılabilir.

22. Dış dünyada olan konuşmanın anlaşılmasında önemli olan her şeyi iki parantez içinde gösterin.

Örnek: E: ((G'ye doğru başını çevirerek)) T'u aradın mı?,
Oz: ((E'ye dönerek)) Baba bana bakar mısın?
G: Evet (.) aradım.
Oz: ((E'ye dönerek)) Baba:::

E: ((Oz'a dönerek)) Efendim oğlum.

Oz: Şunu ((Kapağını açmaya çalıştığı kutuyu işaret ederek)) açar mısın?

E: ((Oz'dan kutuyu alır ve kapağını açıp verir)) Al bakalım.

Çeviri-yazı Dışı Bilgi

Çeviri-yazı dışı bilgi, konuşma içinde değişken olmayan bilgiyi içerir.

1. Görünüm

a. Çevre

- i. Kulak Misafirleri: Konuşma yapılırken konuşma ortamında doğrudan bulunmayan ancak konuşmaları duyacak şekilde etrafta bulunan kişilerin betimlemeleri yapılır.

Örnek:

Kulak Misafirleri: Konuşma sırasında etrafımızda Aylin, Nurcan ve Uğur vardı. Üçü de aynı sınıftan arkadaşlarımız. Ancak Aylin'le genelde çok fazla konuşmayız. Nurcan ve Uğur ise grup arkadaşımız değilse de kimi zaman sınavlardan önce biraraya gelip çalışıyoruz.

- ii. Yer: Konuşmanın geçtiği yer

Örnek:

Yer: Konuşma İngiliz Dilbilimi Bölümü sınıflarından B4/107'nin yapıldı.

- iii. Zaman: Konuşmanın başlangıç/bitiş saat aralıkları (saat aralıkları 24'lük sisteme göre ve dakikaları da gösterecek verilir) ve tarihi (gün/ay/yıl)

Örnek:

Zaman: Konuşma ders arasında saat 10:20'de kaydedilmeye başlandı ve saat 10:30'da ders sorumlusu sınıfa girmek üzere koridorun başında görüldüğünde durduruldu. Tarih: 09.09.2006 idi.

b. Amaç

i. Etkinlik türü

1. Katılımcıları konuşma yapmak için bir araya getiren temel neden: Konuşmacılar belirli bir amaç için mi bir araya geldiler? Bu amaç neydi? Yoksa konuşmacılar sadece iletişim amaçlı olarak, nedensiz mi bir araya geldiler?

Örnek: Etkinlik türü: Konuşmacılar belirli bir amaç olmadan ders arasında vakit geçirmek ve sadece birbirleriyle genel olarak iletişim kurmak amacıyla konuşuyorlar.

2. Konuşma sırasında ön plana çıkan toplumsal roller: Bu bilgi çeviri- yazı içinde verilir.

ii. Konu

1. Konuşma sırasında değişen konular(ana ve alt-konular): Bu bilgi çeviri-yazı içinde verilir

2. Katılımcılar

a. Bireyler

i. Bireyin iç özellikleri

1. Sabit özellikler (kişilik, ilgi alanları, fiziksel özellikleri): Her bireyin sabit kişilik özellikleri, ilgi alanları ve fiziksel özellikleri vardır ve bunlar konuşmanın yorumlanması aşamasında önemlidir. Bu bölümde tüm katılımcıların sabit özellikleri birer birer verilir.

Örnek: Sabit özellikler: Oz: Saç: Koyu sarı, Göz: Kahverengi, Boy: Bir metre, Kilo: Ne zayıf ne şişman. Yaş: 3,5. Zeki, konuşma becerileri yaşlılarından daha gelişmiş, hazır cevap, sakin ama inatçı.

2. Değişken özellikler (ruh halleri, duyguları, davranış tarzı): Her bireyin değişken ruh halleri, duyguları ve davranış tarzları vardır; bunları bilmek konuşmacının sözcelerini yorumlamada yararlı olabilir. Bu bölümde tüm katılımcıların değişken özellikleri verilir.

Örnek: Değişken özellikler: Oz: Uykusuz ve aç olduğunda sinirli ve normalden daha da inatçı yapıdadır.

ii. Bireyin toplum içindeki özellikleri (ekonomik sınıf(alt, orta, üst), etnik grup (beyaz ırk, siyah ırk, sarı ırk...), cinsiyet, yaş): Bireylerin ekonomik ve toplumsal özelliklerini bilmek konuşmanın yorumlanması sırasında önemli olabilir. Bu bölümde tüm katılımcıların toplum içindeki özellikleri verilir.

Örnek: Bireyin toplum içindeki özellikleri: Oz: Orta ekonomik sınıftan, beyaz ırk, erkek, 3.5 yaşında (17 Mart 2003 doğumlu).

b. Bireylerarası ilişkiler

i. Kişilerarası etkileşim: Her katılımcının tek tek diğer katılımcılar hakkında ne kadar bilgi sahibi olduğu, onlara kendini ne kadar yakın hissettiği, konuşmanın yorumlanması sırasında önemli olabilir. Bu bölümde tüm katılımcıların tek tek diğer katılımcılar hakkında ne kadar bilgi sahibi olduğu, onlara kendini ne kadar yakın hissettiği verilir.

Örnek: Oz: Katılımcılardan sadece annesi G'yi ve babası E'yi tanıyor. Katılımcılarından B'yi daha önce birkaç kez gördü. Oz, B'nin yanında kendini rahatsız hissetmiyor. Diğerlerini ise ilk defa görüyor ve onları daha önceden tanımadığı için onlarla konuşmak istemiyor.

- ii. Rol ve kategori ilişkileri: Çoklu konuşma ortamlarında bazı katılımcıların diğer katılımcılar üzerinde sosyal güç, sosyal statü, grup içindeki ikna gücü, gibi çeşitli nedenlerle üstünlük kurduğu görülebilir. Bu bilgi konuşmanın yorumlanmasında önemli olabilir. Bu bölümde tüm katılımcıların tek tek rol ve kategori ilişkilerinden söz edilir.
Örnek: Oz: Yaş olarak diğer katılımcılardan küçük olduğu için sosyal gücü yok ancak yaşlarına göre üst düzey dil kullanımı olması topluluk içinde ilgi topluyor.

Sonuç

Bu yeni çeviri-yazı yöntemi her ne kadar öncelikle sözlü dili yazılı dile çevirmek için önerildiyse de geliştirilmeye açık bir yöntemdir. Çok sayıda ve değişik türde metinler üzerinde uygulaması yapıp aksaklıkları saptanacak ve o aksaklıkları gidermek için de çözümler önerilecek olursa sadece sözlü dili yazılı dile dönüştürmek amacıyla değil, yazılı dilin daha iyi anlaşılması amacıyla da kullanılabilir. Bunun için sadece sözlü dil için kullanılan etiketlerin çıkartılması ve o yazılı dil kesimine özgü özellikleri içeren yeni etiketlerin eklenmesi gerekir. Başka bir deyişle, yukarıda önerilen çeviri-yazı tasarımı üzerinde değişiklikler yapılarak çeviri çözümlene etiketleri, sözlükbilim çözümlene etiketleri, konuşma çözümlene etiketleri, deyişbilimsel çözümlene etiketleri, sosyodilbilimsel çözümlene etiketleri, edimbilimsel konuşma etiketleri ve benzeri alt-etiketleme sistemleri oluşturulabilir. Daha sonra, bu etiketlerin ülke içinde ve ülke dışında standartlaşması da sağlanırsa çeviri, yapay zekâ, bilişimsel dilbilim, sözlükbilim, konuşma çözümlene, deyişbilim, dil öğretimi, sosyodilbilim ve edimbilim gibi pek çok alan yeni bir çözümlene aracı kazanmış olur: Metin yazarları kendi yazdıkları metinlere çeviri çözümlene etiketleri yerleştirerek sözlük anlamı, alaycı kullanım, eğretilene, deyim, atasözü, ima gibi özellikleri açık hale getirip ana metni çeviriye hazır hale getirebilirler. Böylece kaynak dile ve hedef dile hakim çevirmenler, metni yorumlamaları gerekmediği için ve kaynak dilde yazılmış metni daha iyi anladıkları için, hatasız çeviriler yapabilirler ve bir dilden diğerine çeviri, eşdeğerliklerin bulunup çevrilmesine indirgenmiş olur. Metin etiketlemenin yaygınlaşmasıyla bilgisayarla çeviri bir düşün olmaktan çıkabilir.

Sözlükbilimde sözlüğe kaynak oluşturan bütüncelerin içindeki yazılı ve sözlü metinler yazarları ya da katılımcıları tarafından sözlükbilim çözümlene etiketleriyle etiketlenecek olursa, bütünceden sözlüğe giren içlemlerin hatasız olması sağlanabilir. Konuşma çözümlenesinde konuşmacılar kendi söylediklerini konuşma çözümlene etiketleriyle etiketleyecek olurlarsa, konuşma ile konuşmacıların ortak bilgileri arasındaki ilişki çözüme kavuşturulabilir. Deyişbilimde, yazarın kişisel yazma tekniğini

(üslûbunu) bulmada, yazarın kendisi tarafından, deyişbilimsel çözümleme etiketleriyle etiketlenmiş metinlerden yararlanılabilir. Dil öğretiminde dil öğretim çözümleme etiketleriyle etiketlenmiş metinlerin incelenmesi, yapı ve işlev ilişkisini gerçek verilere dayandırabilir. Sosyodilbilimde, sosyodilbilimci, sosyodilbilimsel çözümleme etiketleriyle etiketlenmiş metinleri inceleyerek dünyanın her hangi bir yerindeki toplumla o toplumun konuştuğu dil arasındaki ilişkiyi inceleyebilir duruma gelebilir. Son olarak edimbilimsel çözümleme etiketleriyle etiketlenmiş metinleri inceleyerek konuşma bağlamı ve anlam ilişkisi ortaya çıkartılabilir.

Kısaca, önerilen çeviri-yazı tasarımı çok sayıda ve farklı metine uygulanacak ve ortaya çıkan eksikler giderilecek olursa bu çalışmanın sonucu diğer etiket oluşturma çalışmalarında kaynak olarak kullanılabilir bir 'metin etiketi oluşturma rehberi' olabilir. Bu rehberle dil çalışmalarında kullanılabilir benzer yapıda ama farklı içerikte pek çok etiketleme sistemi geliştirilebilir.

Kaynakça

- Alpaslan, E. (2002). Pragmatic Annotations for Spoken Language: A Corpus Based Approach. Doktora tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Brown, P. ve Fraser, C. (1979). Speech as a Marker of Situation. K. R. Scherer ve H. Scherer (Ed.), *Social Markers in Speech [Sözlü Dilde Toplumsal Belirtiler]* (s. 32-62). Cambridge: Cambridge University Press.
- Crystal, D. (1997). *A Dictionary of Linguistics and Phonetics* (Genişletilmiş 4. bs.) (s. 88). Oxford: Blackwell.
- Richards, J. ve Schmidt, R. (2002). *Longman Dictionary of Language Teaching & Applied Linguistics* (Genişletilmiş 3. bs.) (s. 117). London: Longman.
- Wray, A., Trott, K. ve Bloomer, A. (1998). Transcribing speech orthographically. [Konuşmayı Abecesel Çeviri-yazı yöntemiyle Yazıya Dönüştürmek] (s. 201-212). *Projects in Linguistics: A Practical Guide to Researching Language*, London: Arnold